

КАТА АВСТРИЙСЬКИХ РОБІТНИКІВ УСУНУНО ВІД ВЛАДИ.

В Австрії наче б то несподівано скоїлася подія великої ваги. Повалено всемогутнього вчора австрійського канцлера Йоганнеса Шобера, "героя" масового вбивства робітників 15 липня 1927 року, якого рік тому високо піднесла фашистська хвиля і якого поставлено на чолі Австрії мов символ владоушої шабали. Шобера повалено якраз на роковини його вступу до уряду, 25 вересня.

Зовнішнім приводом до цієї сенсаційної події була чергова паніка. В Австрії малосімейні поставили одного з ватажків фашистського гаймверу на чолі управи залізниць. Але в зв'язку з конфліктом, що зчинився між цим фашистським ватажком та одним соціал-демократичним редактором, відбувся судовий процес, де точно виявлено (вони власне й раніше не було таємницею), що цей фашистський ватажок винний у найгірших аферах, що на австрійських залізницях вже кілька років панують безгосподарність на кшталт "балканської", та що управа залізниць убогої Австрії підтримує зі свого таємного фонду "жоркей-клуб", фашистські спілки, а також соціал-демократичні профспілки.

Коли б була справжня демократія — а це за капіталізму неможливо, — всі ці події були б підставою для повалення уряду. Але в Австрії корупція, тобто розклад і хабарництво, належить до найзвичайніших явищ. Протягом кількох років тут виявляються одна за одною нові афери. Досі мало не кожен австрійський міністер фінансів був отверто або таємно членом адміністративної ради великого банку. Кожен посаду для того, щоб набути собі майна. І все це відбувається цілком отверто. Проте через саму корупцію в Австрії ще не повалено жадного уряду.

Те саме бачимо й тепер. Повалення Шобера є тільки нібито наслідок тієї системи зловживань, що панує на австрійських залізницях. У кращому разі це була зовнішня нагода, або сприяюча нагода, якої шукали. Шобер був для австрійської буржуазії та її фашистів тільки мавром, який зробив своє діло й може йти геть. Що Шоберів уряд озна-

чає тільки перехід до загостреної фашистської диктатури, було ясно вже тоді, коли Шобер став на чолі кабінету.

Найбільший стимул до повалення Шобера дали наслідки виборів у Німеччині. Уся буржуазія, як у Німеччині, так і за її межами, не плакає ніяких ілюзій в зв'язку з цими виборами. Буржуазія виразно бачить той величезний процес радикалізації, що відбувся серед робітництва. Вона знає також, що ті мільйони голосів, які припали фашистам, є наслідок жахливої кризи, що це є голоси мільйонів незадоволених, зруйнованих, яких дурять фашисти, та що вони мусять стати чинником на користь революції. Знаючи це, буржуазія ще швидше приймає до утворення фашистської диктатури.

Тимчасовий успіх фашистів у Німеччині й разом величезна радикалізація робітництва, що так виразно виявилася під час виборів, кинули свою тінь і на Австрію. Коли восени минулого року фашизм в Австрії дагодився завдати дошкільного удару формальній демократії, на його шляху стояли господарчі перешкоди. Тоді збанкрутував великий банк, і це створило загрозу катастрофи для цього господарства. Тоді дуже дався взнаки брак капіталів, і Австрія якраз шукала позички за кордоном. Отож буржуазія вважала, що хоч соціал-демократія не чинитиме опору під час утворення фашистської диктатури, проте є небезпека громадянської війни, яка зчиниться, коли фашистські спілки отверто загарбують владу. А коли буде громадянська війна, то не можна буде розраховувати на ніякі закони. Тим то буржуазія вважала, що треба кулаком і разом "легальними" засобами здобути в соціал-демократії якомога більше.

Замість бажаної отвертої фашистської диктатури випустили на ній поліційну шаблю під парламентським покровом. Для цієї ролі обрали убіяника робітників Шобера. Австрійські соціал-демократи, щасливі тим, що тимчасово зберегли парламентську фікцію й цим дали їм змогу й далі дурити робітничі маси та приспати їх ілюзіями, слушно побачили в Шобері свого рятівника й дали

йому все, що він хотів. Фашистська зміна конституції, яку здійснив Шобер, зберігши, хай навіть обмежений парламентаризм, а також, так званий "закон проти терору", що втручав шлях для фашистських "профспілок", — все це зроблено з безпосередньою допомогою "австро-марксистів".

Шобер нав'язав шільні стосунки з Італією, і йому вдалося здобути закордонну позику, що правда, на найгірших умовах. Протягом усього часу його урядування соціал-демократи всьому залицялися до нього, вони запобігали його ласки і шосили підтримувати його. Бу в цьому заплямованому кров'ю робітників каті вони вбачали одну з останніх підпорібок демократичної системи, а відтак і свого існування.

Закордонна позика, що її здобув Шобер, аж ніяк не пом'якшила жахливу господарчу кризу. Навпаки, господарче становище Австрії з минулого року ще більше погіршало, безробіття дуже збільшилося й виявляє тенденцію ще більшати. Саме маси дрібно буржуазії, що поклалися такі великі надії на закордонну позику та що дедали більше убожють, зневірившись в Шобері й шоразу менше довіряють фашистському гаймверові. Фашизм стоїть на роздоріжжі. Або він зробить остаточний крок, або він розпадеться, і його заступити соціал-фашизм. Все це разом із наслідками німецьких виборів спричинило повалення Шобера. Ті самі фашисти, що минулого року високо піднесли Шобера, тепер повалили його. Вони хочуть завдати нового удару, вони хочуть ще більше натиснути на робітництво й відкинути останні рештки буржуазного лібералізму та створити отверту фашистську диктатуру. Далішим кроком до цього є утворення нового уряду з участю фашистського гаймвера.

Але й серед робітництва становище дуже змінилося з минулого року. Австрійське робітництво багато чого навчилося за цей рік. Протягом самого літа компартія Австрії спромоглася майже подвоїти число своїх членів, і зростання партії триває далі. За провідом компартії австрійське робітництво теж готується до вирішних боїв.

Шобер, кат робітників та найсильніша підпора соціал-фашизму, впавав. Впади також усі маски. Тепер має бути революційна боротьба. Відень. *J. Вайс.*

РАДЯНСЬКИЙ КІНО-ДИРЕКТОР ПРО АМЕРИКАНСЬКІ ФІЛЬМИ.



РАДЯНСЬКИЙ КІНО-ДИРЕКТОР
АЙЗЕНШТАЙН.

В центрі американської кіно-фільмової індустрії Голівуді перебуває тепер славний радянський кіно-режисер Айзенштайн, творець відомих революційних фільмів "Старе й Нове" і "Десять днів, що потрясли світ". Він приїхав і працює в Голівуді за дозволом радянського уряду.

В колі американських кіно-режисерів і кіно-артистів він висловив цілий ряд своїх думок про кіно-фільми взагалі, а про американські зокрема. Ці його вислови й праця, яку він почав, зробили цілу бурю в Голівуді. Всі реакційні кіно-фільмові голівудські мистці люто накиннулися за них на нього в пресі і на публічних виступах. Устами голови Голівудського Технічного Інституту Директорів Ф. Піса вони назвали його, ріжкими лайливими назвами і старалися відвернути своє буржуазне право, щоби воно протнало його за границі Злучених Держав.

Поступовіша частина голівудських мистців поставилася до него симпатично, а до його думок про кіно-фільми з великою увагою. Руками Д. Келгон та частина приязно і з признанням лише про него в журналі "Мошен Пкчер Класік" між іншим таке:

"Читачи в Парамонт студії начерк своєї першої американської фільми, Айзенштайн вибух не бомбами, а остроумними думками. Він людина дуже захоплююча, притягальна, динамічна, далекогозора, чутева. В ньому всемає нічого з понурого тогастівського душе-порпача. Він розказує нам про Нову Ро-

сію, яка більше зацікавлена зараз в індустріальному розвитку як Америка, як всі інші країни.

Сказавши таке, Д. Келгон наводить його вислови про кіно-фільми. Частину з них ми подаємо за нею на цьому місці: "Тільки в Америці і в Радянському Союзі зроблено дещо вартісного на екрані", говорив Айзенштайн. "Називайте мє фільми "Старе й Нове" і "Десять днів, що потрясли світ" пропагандою, якщо хочете. Але що ж бо є така пропаганда як не певна ідея, така сильна ідея, що мусять знайти собі виявлення в мистецькому обробленні. Дантове "Пекао" не було нічим іншим лише політичною пропагандою свого часу, зверненою проти ворогів його партії. Багато світових мистецьких творів мають своє джерело в пропаганді."

"Ваші поняття про мою країну і її громадян походять з книжок, що написані перед революцією. Той час минув, минудися і ті люди. В тих днях вони безнадійно ставили питання про життя, про бога. Тепер ми знайшли відповіді на ті питання. Нові росіни змагають до нових шляхів, краших шляхів. Вперше в історії селяни дивляться в гору від землі. Не можна створити нового "неба" і нового світа за день, або за рік — на це треба генерацій, щоби випростувати їх згорблені плечі. Але кіно-фільми можуть зробити на цьому полі багато. В моїй фільмі "Старе й Нове" ви маєте цілу історію. Старе — чоловіки і жінки не ліши від тварин, тортуровані злим демоном, ненажерливим чортом ріди, котру вони мусяли первертати руками, сіяти руками і збирати руками й плоди. Нове — машини! Людина уявлена трактором. Замість 18 годин денної праці в полі — 6."

"Ви повинні бачити, як радянські селяни дивляться на "Старе й Нове", дивляться своїми очима, як велитєнські, гарні, могутні машини перетинають цілими арміями збіжжєві поля і роблять замість них їхню роботу.

"Ніякий з американських шоввіне не бачив такої захопленої публіки. Радянські селяни розумють, що обробка поля машинами означає для них дійсну волю — час, щоби

жити по людськи, уживати життя і вчитися."

"Комуністи зробили експеримент і він вповні вдався. Громадяни Рад. Союзу, я говорю це чесно, є так тепер задоволені як ніколи передтим."

"Це, що сталося в Радянському Союзі, не є справою одиниць. Це драма мас. Тому то й я зробив фільму з мас. Але тут в Америці, я не знаю, ви американці непризвичаєні думати про народ, про людство взагалі. Ви думаєте про одиниць, про себе, про своїх сусідів, про останніх газетних героїв тощо. Ваші фільми не представляють Америки в цілості. Хіба може фільми Кінга Відора. Ви маєте ще інших великих директорів: Майлстона — але він росіянин, Штрагайма і Штерберга, але вони німці"

"Я хотів би надіятися, що я зможу показати вам фільму з вас, фільму з великої хаотичної країни, думуючої в напрямі тих сучасних ліній, замість обєднання думок в напрямі одної спільної ідеї, шукаючої багатьох річей, замість одного великого ідеалу. Я бачив ваші величезні міста. Я слідив, як ваші різні тнуть свиней на дрібні куски,

як у ваших фабриках з дрібних, скіннутих разом кусків заїза робляться автомобілі. Я говорив з вашими студентами в університетгах. Але досі я не знайшов масового суспільного руху в Америці. Можливо, що ви не терпіли ще досить."

"Говорячі фільми? Діяльно для мене є діточе вживання великої сили мікрофону. Кіно-фільми мусять поступати вперед. Вони не є покликани бути бідним наслідуванням театрів, які зі свого боку завжди були бідним наслідуванням життя. Але звук — це що іншого. Він гідний уваги і подиву."

"Коли ми зможемо увести до наших фільмів життєві звуки — звуки, що не є національні, але зрозумілі для всіх людей цього світу — тоді ми нарешті пінемо робити добрі фільми. Звук дощу, що паде на землю, відлук товни, крику радості і розпукі й той найбільший драматичний звук зі всіх звуків — звук машини, які є модерним богом, що прийшов злішити людство. Тут в кіно-фільмових студіях ми не маємо закінчених річей, а лише сириний початок, кінець якого нам трудно передбачити."

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ РОБІТНИЧОГО ЗАПОМОГОВОГО ТОВАРИСТВА!

Робітнику і робітнице! Час і вам подумати про своє завтра. Нині ви здорові з своєю родиною, але ніхто не може сказати напевно, що з вами може бути завтра. Приходіть же на

МАСОВЕ ВІЧЕ

і почуєте про Робітничє Запомогове Товариство, яке покликане до життя самими робітниками і робітницями, щоби в часі нещасливого випадку, слабости, калцтва або смерті дати матеріальну допомогу своєму членству.

Приходіть громадно на віче, щоби вислухати промови організатора г. І. Клібановського про значіння і користь Робітничого Запомогового Товариства для робітництва і трудящого фармерства.

НОРТ БЕНК, АЛТА., в п'ятницю, 31 жовтня в год. 7 веч.
ВОХ, АЛТА., в неділю, 2 листопада, в годині 7 вечером.
ОПАЛ, АЛТА., в понеділок, 3 листопада, в год. 7 вечером.
ТОРГІЛД, АЛТА., в середу, 5 листопада, в год. 7 вечером.
РЕДВЕЙ СЕНТЕР, АЛТА., в п'ятницю, 7 листопада, в год. 7-й вечером.

ЕДМОНТОН, АЛТА., в неділю, 9-го листопада, в годині 7-й вечером.

ВЕЙН, АЛТА., у вівторок, 11 листопада, в год. 7 вечером.
РОЗДЕЙЛ-ЕРІЯЛ, АЛТА., в середу, 12 листопада, в годині 7-й вечером.

КАРБОН, АЛТА., в четвер, 13 листопада, в год. 7 вечером.

Дальші місцевости будуть проголошені пізніше. Кличемо усі заряди відділів і усе членство добре проголошувати ці мітінги, щоби робітництво й грудяше фармерство численно на них приходило. Само членство також повинно усе прийти на ці мітінги!

Товариші! Зробіть ударною жовтневу кампанію за членством до Робітничого Запомогового Товариства.
Головний Заряд РЗТ.

НАСАНТО

ЗЛОЧИНЕЦЬ

Новела про американську справедливість

Співники Джерорчика, у своїй більшості емігранти, як і він, безкарно ходять по вулицях міст Злучених Держав і чатують на нові жертви для задоволення своєї кровавої натурі. Що гадає зробити поліція, щоби їх спіймати?

Поліція відповіла коротко й ядроно:
— Поліція не покликана до боротьби з ідеологічними переконаннями, що є вільністю не тільки кожного громадянина Злучених Держав, але й емігрантів. Що правда, комуністична ідеологія нерозривно зв'язана з практикою комуністичної партії — грабунками й убивствами мирних громадян. Але поліція й суди не можуть шанувати закони американської справедливости, робити відповідальними за ці злочини й тих членів партії, які в тих злочинах участі не брали. Що торкається співників Джерорчика, то вони, як і личить боюгу-зам, утікали зі Злучених Держав із заробаваними гроши й перебувають зараз у Москві, яка,

на жаль, не має й не хоче мати конвенції про взаємний обмін злочинцями, як це роблять усі культурні держави світу.

Джерорчик реготався на шільній одділ, коли я поградуки дав йому прочитати газету.

— Воно б наче не випадало тобі сміятися, хлопче. "Всина" не належить до ознак властивих порядним людям.

Джерорчик зітхнув.

— Інколи треба заробити на прожиток тяжкою працею.

— На прожиття так. Але на смерть — це зайве. Я ще не бачив у цій келії в'язня, щоби синув своїх співзачників.

— Чому ви говорите про смерть? здивувався Джерорчик.

— Чи ти, хлопче, такий наївний, що гадаєш, ніби ток більше тисячі вольтів може вбивати інших, але не тебе?

— Ви маєте на думці електричне крісло?

— Я не маю його на думці. Най його має на думці той, хто має на ньому сидіти.

— О, я не маю на ньому сидіти, залезавню вас. І так залезавню мене й прокуратор", ще весело, хоч уже трохи й си-

дувано, засміявся Джерорчик.

— Шож: прокуратор знає краще, ніж ми, з'їдливо завважив я на це, і додав, відходячи:

— Але до цього часу з цієї келії було тільки два шляхи: перший до суду, другий — до крісла.

Джерорчик і далі співав та сміявся, але стали в нього з'являтися й риски притаманні порядним в'язням. Він став замислюватися, один раз навіть учепився за ґрати високого віконця й довго дивився на клептик небесної синяви.

Й відпроваджував Джерорчика до суду. Справа йшла, як звичайно. Присяглі судді були відповідно підібрані суддею зперсеред статочних громадян, що мали оттакий собі жах пєрнед злодіями їхньої власности, і невимовний — перед комуністами, що напосідалися це в одного когось відібрати власність і не на одну хвилину.

Коли б навіть Джерорчик присягався на пакять небіжжї матері, що він невинен, то вже йому не повірили б і його доля була б вирішена. А що вже й казати про те, який настрій мали судді, коли Джерорчик, підля недовгої секретної розмови з прокуратором, почав, як це кажуть, синпати й синати так, що його оборонець міг тільки раменами здвигнути.

Поганою англійською мовою, інколи за допомогою знавця польської мови, він розповів про те, як члени Центрального Комітету комуністичної партії, Мінкєс і Васильєв, довідалися від когось зі службовців стейт-тотова банку про те, що Джерсон має дістати з того банку для свого більшу суму грошей, як вони постановили використати цей випадок для здобуття грошей на комуністичну пропаганду та на власне гуляще життя. Докладно розповів Джерорчик далі про своїх помічників, про напад, про жахливі подробиці вбивства.

Чи ж не майнув перед кожним із статочних і заможних суддів привид подібно жахної смерті з рук оттих страшних розбішак, що вже кілька літ трівають цілий світ, затроюючи щасливі хвилини придобного, коштами нагромаджених зисків, життя?

Чи ж не міг хтонебудь із них подумати, що треба мати співжаль до цієї людини, бо ж вона кермувалася не тільки бажаннями зиску, але й ідейними міркуваннями?

Ніхто ртже не здивувався, коли присяглі судді одноголосно признали Джерорчика винним і суд засудив його на смерть на електричнм кріслі.

Біл перетнув на мить.

— Це була цілком заслужена кара. Бо ці брудні комуністичні нічменники цілий час торочать про свої ідеї та ідейність, але хто чув, щоби вони розповіли про оттаки свої учинки?

— негодуючи вдарив кулаком по столі запальний Джон.

— Спокій, Джоне, спокій. Пощо ж би тоді були газети? А вони ж розповідають про сотки подібних історій, як розповіли й про що, — втихомирював Майкл.

— Але чи читали ви хоч раз заперечення комуністичної партії, що вона таких учинків не робила і не робить, що вона не мала й не має нічого спільного зі справою Джерсона?

— Це було б нечуване нахабство — робити такі учинки, а потім заперечувати свою участь у них.

— Не знаю, чи це було б, як ти кажеш, нечуване нахабство взагалі, а в Джерсоновій справі зокрема, як це ти побачиш зараз сам. У кожному разі, таке заперечення було в їхніх газетах і я його читав, але жадна інша газета, навіть з тих, соціалістичних, і не писує про те заперечення. Хоч зате багато розписувалися про неюдський цинізм Джерорчика, що ось мовляв як безсоромно та рознуздано оповідає про свій злочин.

Але знову ж навіть комуністи не знають того, що знаю про Джерсонову справу я і що зараз, на свою голову, будете знати й ви.

Тут Біл ізнов вихилив із шклянки і з галасом поставив її на стіл.

— Джерорчик вертався до в'язниці досить спокійно. Спокійно теж досить до келії смертників. Спеціальна келія, звідки й куди нічого не чути, в окремій добудові мого, колісь, одділу.

Джерорчик віддав шлейки, рушник, усі річі, що їх, згідно з приписами, треба було забрати, щоби вони не натякали в'язневі про спромугу самогубства та не викрали таким шлейхом злочинця від заслуженої ним кари.

Звичайно в допомогу надзирному відділу додається підчас перебування в келії смертників засуджених — допоміжну синіву, щоби невідхідно хтось був біля незачиненого закратованого отвору-віконця і стежив за в'язнем. Але цього разу мені не дали до помочи нікого, як рівнож і не змінили мене під час вечірньої зміни. Натомість на відділ прийшов для інспекції директор.

— Прошу вважати на Джерорчика, Кравен.

— Так, пане.

— Прошу не балакати з в'язнем.

— Добре, пане.

— Огже все гаразд, Кравен.

— Чи сповідились прибуде, як звичайно, пане директоре?

— Комуністи не визнають релігії, Кравен.

— Розумію, пане.

— Добраніч.

— Добраніч, пане директоре.

Джерорчик сидів, розглядався по келії й зрідка осміхався. Неможливий в'язень, іритувався я, і глибоко починав ненавидіти комуністів, що не підпадають під загально людські звичаї навіть у такій загальній справі, як смерть.

— Щоб мав безсило плакати, або сидіти каменем, чи ганяти по келії в останній розпукі — він, байдуже оглядає стіни й сміється, наче вранці має йти на веселу говірку з любкою, — злостився я.

Але коли вибила, не пригадую собі, одинацята, чи дванадцята, Джерорчик, хоч не чувши дзвону, але домислюючись, що вже пізня година, зничев'я занепокоївся.

(Далі буде.)

Товариші! Відновляйте переплату на "Українські Робітничі Вісти"!